

C-projekt
Södertörns Högskola
Journalistik & Multimedia
VT 2007

Mobbning

ur flera perspektiv

Olivia Bonds

Handledare: Kajsa Olsson

Examinator: Herman Melzer

Slutseminarium: 31/5-06

Antal tecken: 35630

(totalt hela arbetet)

Innehållsförteckning:

Överingress (469 tkn).....	3
Personporträtt, "Det var ungefär som Ondskan" (7163 tkn).....	4
Faktaartikel, "Mobbning – ett omöjligt dilemma" (8402 tkn).....	8
Reportage, "Tillbaka till högstadiet" (13265 tkn).....	12
Arbetsrapport (5320 tkn).....	19
Ämnesval.....	19
Syfte och publicering.....	19
Research.....	19
Vinkling, form och gestaltning.....	19
Etik.....	20
Citatkoll.....	20
Källförteckning.....	21

Mobbning ur flera perspektiv

Det finns elever som trycker ner andra i sin omgivning. När det är dags för rast finns det de som säger ”vad äcklig du är” och skrattar åt sin jämnåriga skolkamrat. Samtidigt sprider sig nya tekniker som gör skolan ännu mer försvarslös mot mobbning än tidigare. Inte ens i det egna hemmet kan ett barn vara garanterad att få slippa sin plågoande. Vad är egentligen mobbning? Hur tänker en mobbare? Och hur ser en vanlig skolmiljö ut år 2007?

Det var ungefär som Ondskan

Klatsch! En hand träffar en kille i bakhuvudet. När killen vänder sig om ser han att handen tillhör en kort, jämnårig skolkamrat med glasögon. Emanuel!

– Vi slogs ofta och det mesta handlade om rå styrka ungefär som i boken Ondskan, säger 23-åriga Emanuel Sidea när han tänker tillbaka på sin tid som mobbare.

Under grundskolan deltog Emanuel i mobbing av både lärare och elever. Han kom till Sverige från Rumänien med sina föräldrar som sexåring. Familjen bosatte sig i Angered utanför Göteborg där Emanuel sedan växte upp. När han ett år efter flytten började skolan hamnade han i en klass som mest innehöll invandrarkillar och attityden i klassrummet blev snabbt grabbig och stökig.

– Redan i mellanstadiet blev vår klass behandlad som en gangsterklass. Vi ignorerade de vuxna så mycket att vi fick en lärare att börja gråta, säger Emanuel.

När Emanuel började högstadiet, blev stämningen i klassen ännu värre. Det var hård jargong mellan eleverna och populariteten bland killarna handlade om rå styrka.

– Det var som en sorts spontanmobbing som för det mesta gick ut på att vi sa elaka saker till varandra eller slogs. Min position i klassen var ett mellanting. Större delen av tiden var jag mobbare men blev även själv mobbad, berättar Emanuel.

Definitionen som Emanuel själv ger av mobbing är när man systematiskt säger eller gör elaka saker mot någon. När han pratar om sina egna trakasserier ger han mest exempel på fysisk mobbing.

– Jag och mina kompisar överraskade folk genom att komma bakifrån och slå dem i huvudet. De rakade killarna var de som råkade mest illa ut. Vi hade som en egen sorts kultur helt enkelt, säger Emanuel.

När han ska förklara hur det kändes att mobba någon blir han fundersam och kliar sig i det halvlånga mörka håret innan han svarar.

– Ja, hur kände jag? Det var inte så att jag blev tillfredställd på något sätt men det hade nog viss effekt för hur man kände. Jag tänkte typ ”nu ska ha få” och så gjorde jag det bara. Men jag tror det hade känts mer om jag hade gjort något sådant idag.

Kastade ägg på lärare

Mobbningen i Emanuels skola pågick inte bara mellan elever utan även mellan elever och lärare. Vid ett tillfälle förnedrade Emanuel och hans kompisar en lärare genom att kasta ägg på honom.

– En av våra lärare fyllde år och vi ville fira honom genom att kasta ägg på honom. Det var lunch så både vi och lärarna satt som vanligt och åt i klassrummet. Då smet vi iväg till Ica och köpte ägg för pengar som vi hade skramlat ihop. Sedan gick vi tillbaka och kastade dem på läraren, berättar Emanuel och ler busigt.

Lärarna, speciellt den utsattes fru som också jobbade på skolan, var mycket upprörda efter händelsen. Skolan höll ett flertal konferenser för att avslöja äggkastarna men försöken ledde ingen vart.

– De försökte använda några elever som blivit tagna på bar gärning för att få namn på alla andra som hade varit med på händelsen. Men det tjänade inget till för att skvallra var en dödssynd, säger Emanuel och tittar på mig med en allvarlig blick genom de runda glasögonen.

Men lärarna gav inte upp. I ett drastiskt försök att minska mobbningen fördes beteendebetyg in på skolan på prov men även det misslyckades.

– Det var meningen att vi skulle få ett poäng för varje bra sak vi gjorde och att ett poäng skulle dras av varje gång vi gjorde något dumt. Problemet var bara att man kunde göra en bra sak och sedan ha den poängen tillgodo för att göra något dumt och hamna på neutrala nollan igen, säger Emanuel.

Gruppterapi ökade mobbningen

Förutom poängsystem försökte lärarna även med gruppterapi för att motverka mobbningen på Emanuels skola. Istället för den vanliga undervisningen fick varje klass sitta och diskutera problemen. Det skulle ses som en form av straff men eleverna kände sig belönade.

– Vi var ju glada för att slippa lektionerna vi skulle ha haft annars. Detta gjorde att vi bara mobbade ännu mer för att bli fria från undervisning och få fler timmar med gruppterapi, berättar Emanuel.

Under högstadietiden var Emanuel en väldigt självständig person med ett stort intresse för läsning. Tidningar som Bibel och Pop var vardagsmat för honom. Just att han läste så mycket tror han själv är en av orsakerna till mobbningen.

– Genom läsningen låg jag alltid före mina jämnåriga kamrater. Jag visste massa saker som de andra bara trodde att de visste. Man brukar ju säga att kunskap ger makt. Eftersom jag hade mer vetskap än många andra elever ville jag sansa klasskamrater som trodde att de visste mer än vad de gjorde, förklarar Emanuel och rätar upp ryggen medan han talar.

Även när det gäller den bristande respekten mot lärarna knyter Emanuel an till kunskap. Han menar att många av lärarna inte visste tillräckligt för att kunna kommunicera med eleverna på rätt sätt.

– Vi gick i en förortsskola. Många av lärarna som vi hade var nyexaminerade och kom från andra håll i landet. De hade inte bott i Angered och hade inte samma bakgrund vilket gjorde att de hade svårt att förstå oss och se vårt perspektiv.

Den tysta överenskommelsen

Emanuel berättar att han flera gånger under högstadiet blev dragen åt sidan av lärare som hotade honom med att han inte skulle få någon bra framtid om han fortsatte med sitt beteende. Men tillsägelseerna hade ingen inverkan på mobbningen som skedde i det tysta.

– Det är den tysta överenskommelsen som bibehåller mobbningen. Om jag skulle ha slutat att slå folk i huvudet hade jag försatt vår kultur i gungning. Det hade helt enkelt blivit obalans i systemet om jag eller någon annan hade slutat med vad vi gjorde, förklarar Emanuel.

Kvartsamtal gjorde även föräldrarna vaksamma på vad som skedde på skolan. Emanuels föräldrar var därmed också medvetna om elevernas så kallade kultur.

– Mina föräldrar var införstådda med vad som hände men jag vet inte exakt hur mycket de visste. Något de visste var i alla fall att jag sa ifrån till lärare som var dumma och det tyckte de var bra, säger Emanuel.

Att hitta en lösning på mobbning tror Emanuel är nästan omöjligt. Samtidigt tycker han att fokuset ligger fel i mobbningsfrågan.

– Det är idiotiskt att försöka hitta en lösning på mobbning. Debatten om mobbning är på en lite för grund nivå enligt min mening. Den stora frågan är inte hur vi ska få stopp på mobbarna utan hur mänskligheten ska hantera svaghet. Samtidigt tror jag att de svaga i de flesta fall kan ta igen sig på andra områden där de är starkare.

Är den han inte ville bli

Efter 13 år i Angered flyttade Emanuel vid 19-års ålder till Stockholm. Han fick jobb på nättidningen Epigon, blev chefsredaktör och stannade kvar i huvudstaden. Idag jobbar han som reporter på tidningen Veckans Affärer. När han inte jobbar föreläser han i bland annat ämnen som samhällsdebatt, det nya arbetslivet och journalistik, något som han aldrig skulle ha velat göra som ung.

– Jag avskydde föreläsare som kom till vår skola och trodde att de visste massa saker. Under den tiden fanns ingen tanke hos mig på att jag skulle vilja stå i centrum utan jag ville snarare befinna mig avsidet och betrakta. Idag är jag istället deltagande och har konstigt nog blivit den där föreläsaren som jag inte ville vara, säger Emanuel med ett litet leende.

Mobbning – ett omöjligt dilemma

Att lösa mobbning är nästintill en omöjlighet. Nya tekniker gör det ännu svårare att ta itu med problemet. Det viktigaste kännetecknet för mobbning är att offret känner sig kränkt. Trots ett utökat skydd i lagboken är det fortfarande en stor del barn som upplever just känslan av förtryck under sin tid i skolan.

Under de senaste decennierna har begreppet mobbning använts allt flitigare av både medier och allmänhet. Samtidigt som ordet har blivit allt vanligare har likabehandlingsplaner och andra förebyggande åtgärder upprättats i skolor runt om i landet i hopp om att bekämpa trakasserierna. Politikerna i sin tur har arbetat fram olika förslag för att lösa problemet och har bland annat bidragit till att förekomsten av mobbning idag är olaglig. Men trots detta enträgna arbete och förbättrade villkor för eleverna i skolan är mobbning fortfarande en mycket aktuell fråga.

Mobbning sker trots lagstadgat skydd

Skollagen säger att alla skolor aktivt ska arbeta för att motverka kränkningar såsom mobbning och rasism. Rektorn ges en speciell paragraf i lagen där det framgår att denne inte bara ansvarar för undervisningen utan även för arbetsmiljö och kontakten med föräldrarna. Förutom skollagen är det lagstadgade skydd mot mobbning som redan finns den barn- och elevskyddslag som trädde i kraft 1 april förra året. Lagen innebär att alla barn som går i någon form av skola är skyddade mot diskriminering och kränkning. Diskriminering innebär här en negativ särbehandling på grund av kön, läggning, etnicitet eller religion. I lagen står det även att alla skolor har skyldighet att utarbeta en likabehandlingsplan, förebygga mobbning och direkt åtgärda de kränkningar som eventuellt uppstår. Trots detta är det fortfarande en stor del barn som känner sig kränkta i skolan.

Enligt Skolverkets attitydundersökning år 2006 är det 3 procent av eleverna i årskurs 7-9 som känner sig mobbade av andra elever. Samtidigt svarar en annan grupp elever på 4 procent att de känner sig mobbade av någon lärare. Hela 86 procent av eleverna och 86 procent av lärarna i årskurs 7-9 har dessutom svarat att det ofta eller ibland förekommer grova ord och svordomar i skolan. Nästan dubbelt så många lärare, 46

procent, som elever, 27 procent i högstadiet tycker också att våld förekommer ofta eller ibland i skolan.

Den legitimerade psykoterapeuten Britta Berg på Barn- och Ungdomspsykiatriska mottagningen i Skärholmen håller med om att det är många barn som mår dåligt idag.

– Mobbning sker i alldeles för hög grad idag. Vi får många nyanmälningar angående barn och ungdomar som mår dåligt varje vecka. Barnen som kommer till mottagningen är här av många orsaker men ofta upptäcker vi att mobbning som är en viktig faktor till att de mår dåligt.

Britta Berg har 25 års erfarenhet av arbete med barn och ungdomar. När hon upptäcker ett barn varit utsatt för mobbning och det handlar om fall där inga eller dåliga insatser har gjorts tar hon kontakt med skolan. Men hon är oftast inte nöjd med skolans insatser.

– Det är i skolan mobbningen sker och det är där problemen finns. Därför måste skolan göra den största insatsen och uppmärksamma vad som händer. Jag tycker skolan gör för lite idag. Så fort något händer gäller det att agera och det ska vara nolltolerans mot mobbning, menar Britta Berg.

Vad är mobbning?

Begreppet mobbning brukar vanligen definieras som när någon eller några personer upprepade gånger gör något mot en person som denne finner fysiskt eller psykiskt kränkande. Det mest karaktäristiska draget för mobbning är den ojämna maktbalansen mellan de inblandade individerna. Ordet mobbning användes först för att beskriva hur djur attackerade i flock och det var först på 60-talet som en svensk lärare använde det ordet. Sedan dess har det blivit ett allt vanligare ord för att beskriva dominerande relationer i skolan.

“Möten med andra barn kan bli de mest glädjefulla upplevelserna på dagen – att veta vart man har sin tillhörighet och veta att någon väntar på en. Men de kan också bli de mest smärtsamma. En del barn kommer tidigt i kontakt med andra barn som kontrollerar, hotar och till och med överfaller dem.”

Så skriver psykologen Zelma Fors i sin bok "Makt, maktlöshet, mobbning" där hon tydligt markerar hur situationerna för olika barn kan variera när relationer bildas sinsemellan dem. Att börjar skolan, slippa föräldrarnas närvaro och lämnas ensamma med eget ansvar på raster kan bidra till att både vänskap och elakheter uppstår. Idag finns det fyra typer av mobbning; psykisk mobbning, verbal mobbning, fysisk mobbning och e-mobbning. Det är lätt att tro att glåpord och skvaller tillhör den psykiska mobbning men dessa återfinns i den verbala kategorin. Typen psykisk mobbning innehåller istället elakheter som gester, ignorering och ren utfrysning. Att trakasseras fysiskt kan vara allt från knuffar till knytnävslag och sparkar. Den nyaste typen av mobbning som funnits ett tag men nu blivit allt vanligare och mer uppmärksammat är e-mobbning vilket till största delen handlar om kränkningar via nätet.

Mobbaren följer med offren hem

I och med den utvecklade IT-tekniken har nya former av kränkning uppstått. Mobbare har inte bara möjlighet att trycka ner sitt offer i skolan utan numera även efter skoltid. Att mobbare kan reta den utsatte på vägen till och från skolan är något vi är medvetna om sedan länge men idag är inte ens det egna hemmet säkert. Med egen dator och Internet kan mobbningen fortsätta i barnets eget rum. På chattsidor och Communitys kan förövarna fortsätta komma åt den utsatte och håna han eller henne ännu mera. På ett forum går att läsa:

"Jag tycker att din hemsida är skitful och as-b gjord, du är också jävligt ful. Samt helt efterbliven."

Det är ett av tusentals elaka meddelanden till barn som går att hitta på nätet. Förutom att skicka elaka meddelanden kan man lägga upp fula bilder, skicka hotfulla email och sprida rykten. När mobbaren inte ser offret är också enklare att vara ännu mer elak än i skolan. Men det finns ytterligare en kanal där e-mobbningen kan äga rum, mobiltelefonen. Busringningar, elaka sms eller fula mms är något som också blir allt vanligare. Det svåra är att få bukt med problemet eftersom att dessa elakheter kan ske utanför skolan i skymundan. Mobbarna kan till exempel sätta sig i en trappuppgång och ringa elaka samtal eller gå hem till någons dator och skriva elaka meddelanden innan föräldern kommit hem. Ofta har inte föräldrarna någon koll på exakt vad barnen gör på

datorerna. Det räcker inte med att ha "familjefilter" på i sin browser för att barnen ska vara säkra. Filter hjälper för att skydda barnen från att ta fram olämpligt material på datorn men vad de själva skriver går inte att kontrollera och begränsa på det sättet. De skyddas helt enkelt från internet men inte från varandra.

Träna barnen på att bråka rätt

När ett mobbningsfall har blivit känt är det lätt att man hotar mobbaren med kraftiga åtgärder om den inte slutar med kränkningarna. Psykologen Zelma Fors menar i sin bok att detta inte är den smartaste metoden om man vill få barnet att öppna sig. Istället för att komma med hotelser bör lärarna få barnet att förstå att de behöver få veta hur allting hänger ihop. Sedan bör barnet även få veta att skolan tänker prata med de berörda. Genom öppna samtal med både mobbare och mobbade visar lärarna att det går att prata om mobbningen. Att få tillgång till den utsattes och plågoandens berättelser är trots allt den främsta förutsättningen för att kunna lösa mobbningen. De vuxna måste lyssna och förstå för att sedan förklara mobbningens dynamik där mobbaren har makt över offret. Det viktigaste är att visa barnen tillit och förtroende. Zelma Fors tips på hur man ska kunna förebygga våld och mobbning är att träna barn i att bråka på ett bra sätt.

– Vi ser alldeles för mycket obearbetad aggressivitet i samhället idag. Barnen slåss bland annat för att positionera sig. Att lära barnen bråka på ett bra sätt är en investering för livet, säger hon.

"Makt, Maktlöshet, mobbning" skrev Zelma Fors 1995. Nu har det gått mer än tio år sen dess. Frågan är hur intressant mobbningsfrågan är idag jämfört med då.

– Jag skulle säga att den är lika aktuell idag, om inte mer aktuell. 1995 var inte skolfolk beredda på att diskutera de maktspel som mobbning innefattar. Idag har jag seminarier där fallen diskuteras i samband med likabehandlingsplanen, menar Zelma Fors.

Tillbaka till högstadiet

För många är högstadiet den värsta tiden i grundskolan. Betygsstress, mobbning och omoget beteende är några av de typiska symptomen som ger eleven i de äldre årskurserna ständigt magvärk. Själv var jag mobbad i nian och hade en klump i halsen när jag nu vred tiden tillbaka för att besöka en högstadieskola idag.

Någonstans i Stockholm ligger en helt vanlig högstadieskola. Precis som på andra skolor där tonåringar går smyckas denna skolgård av moppar i olika färger som står på en prydlig rad bredvid och framför de karaktäristiska, grå cykelställen. Tjejerna har börjat sminka sig och är snäppet mognare än killarna som blandar en vilja att vara tuffa med barnsliga brottningsmatcher i korridorerna. I själva skolbyggnaderna finns det mesta som en skola bör ha; matsal, kapprum, cafeteria, lektionssalar, gymnastiksal, musiksal och slöjdsal. En bit över 400 elever i årskurs 6-9 kommer dagligen hit och lär sig nya saker. Vid första anblicken är det en lugn och stillsam skola men vid närmare betraktelse är den full av liv.

Fula ord och kroppskontakt

I en korridor på skolans andra våning är två killar i full gång med fysisk aktivitet. De håller i varandras händer och försöker knäa och sparka sin motståndare. Pojkarnas ögon är fast riktade neråt som för att hålla koll på vad benen gör. Två andra killar kommer gående i korridoren, den ena som går långt före den andra vänder sig om och ropar "du börjar" med en onödigt hög och bullrande röst till följeslagaren. Några tjejer sitter tätt ihop i ena änden av korridoren och snackar om något som uppenbart är hemligt.

I en liknande korridor år 2000 är jag själv elev. Jag går i nian och har precis lämnat en lektion. Klassrummet jag ska till nu ligger bara fem meter bort men ändå darrar jag inombords. Men ute i korridoren är jag inte säker. Snart kommer de emot mig. Med hånleenden och isande blickar möter de fem killarna mig. "Usch vad äckligt" spottar de ur sig när de passerar mig.

"Kääääåften" hörs en tjej ropa från ett klassrum. "Jävla svin" hörs en kille ropa från ett annat klassrum. På en bräda på ett pingisbord i korridoren står det "Erik luktar". I närheten sitter en tjej och en kille i en soffa och kramas. I denna korridor, som är kantad

av beigefärgade hurtsar där elever förvarar sina läroböcker, finns två lärarrum. Personalen på den här skolan består av 62 personer inklusive rektor varav 42 stycken är lärare. När lärarna inte håller i någon lektion sitter de allra oftast i något av lärarrummen, som är fyra stycken totalt och uppdelade efter årskurs. Tre tjejer kommer ut ur klassrummet bredvid åttornas lärarrum. Två är blonda och normalbyggda, en är en smal brunett. De ljushåriga tjejerna säger "säg till henne att vi går" till den brunhåriga tjejen. Hon ser först ut att vara på väg tillbaka till klassrummet för att tala om för kompiserna därinne att de ska gå. Men alldeles utanför dörren vänder hon sig istället om och tittar lite finurligt på de andra. Sekunden efter sällar hon sig till resten av flickorna och med några små leenden mot varandra lämnar de korridoren.

En trappa ner finns kapprummet. Varje elev har ett skåp i kapprummet för att förvara sina ytterkläder. En stor del av skåpen är mer eller mindre nerklotttrade. Könssord och ritade bilder på könsorgan är det som till största delen går att finna när man ögnar igenom de havsfärgade skåpraderna. Två skåp som avviker lite från de andra innehåller dels ett pojknamn med en pil som pekar på en ritad snopp och dels ordet "böj". Mitt emot kapprummet finns cafeterian där man kan sitta och snacka, plugga, köpa godsaker, spela biljard eller surfa. "Vilken fittig jävla skit sida" hörs en liten kille grymta från en av datorerna som står placerade längs rummets ena långsida. "Hon tog alla mina pennor" säger en kille till sin klasskamrat i korridoren utanför cafeterian. "Det är alltid så" svarar kamraten suckande.

Mobbade på grund av avvikande utseende

På nästan varje skola finns det en eller fler elever som avviker från de andra. Det kan vara personer med annorlunda klädstil, större och mer färgstark sminkning, ovanliga accessoarer eller unika frisyrier. Att vägra vara som alla andra kan anses coolt men många med avvikande utseende får utstå annat än beundran.

– Det pågick mobbning förra året, i sexan. En tjej i klassen blev retad av killarna för att hon vill vara annorlunda. Killarna mobbade henne för hennes utseende varje dag så vi tog upp det med Friendsgruppen där kamratstöderna vi har på skolan ingår. Sedan var det några killar i parallellklassen som pojkarna i min klass hade respekt för som ryckte ut och hjälpte henne. Efter det vågade de inte ge sig på henne något mer, berättar en tjej i årskurs sju.

Det är fler elever som håller med om att folk med ovanligt utseende blir utsatta för mobbning på skolan. Två killar i nian säger såhär:

- Jo, det pågår mobbning mot vissa personer, såna som har speciellt utseende. Vi är väldigt grupperade och alla har liksom kompisar men är ändå utsatta.

Runt omkring i skolan syns det som killarna pratar om. De svartklädda hänger ihop, de punkiga hänger ihop, de som försöker se tuffa ut hänger ihop och så vidare. Något som både lärare och elever håller med om när det gäller mobbningen på skolan är att den sker mest bland de yngre årskurserna.

- Nu sker inte mobbning i någon större skala. Det var mest i sexan och sjuan som det skedde. Nu respekterar man varandra för vilka man är, säger en kille och en tjej i en av de högre årskurserna.

Lärarna skäller på elever som mobbar

En vanlig no-lektion ska precis börja för en klass i årskurs åtta. I klassrummet sitter ett 20-tal barn kring fyra bord. Det är en stimmig stämning med ett sorl av unga röster som genomsyrar lokalen. Läraren står längst fram och försöker ta närvaro medan eleverna gör allt annat än att lyssna. Några leker med sina mobiler, en tjej sminkar sig och några killar leker med en tärning vid ett bord.

- Sluta lek med tärningen! säger läraren argt åt pojkarna.

Det är svårt att få tyst på eleverna och läraren fortsätter med närvaron trots att ljudnivån fortfarande är hög.

När jag några dagar tidigare träffar en annan av skolans lärare säger hon att det är viktigt att säga åt barnen när de är bråkiga.

- Jag skäller på eleverna när de är dumma. De kan säga dumma saker och håna varandra. Min fasta övertygelse är att den som mobbar själv blev mobbad när den var liten. Jag tror att den personen skärmar av sig från känslan att bli mobbad. Den som

mobbar måste få hjälp att sluta med det den gör och mobbningen måste stoppas. Jag skäller som en bandhund så fort jag ser eller hör att någon är dum.

Åttornas no-lektion har knappt börjat och ett flertal elever har redan beklagat sig över att de inte har med sig fysikboken. Att de snart blir tillsagda att ta upp informationslappen om kursen går lika dåligt. Bara kanske en fjärdedel av eleverna har pappret med sig och stämningen är ännu väldigt stimmig och ofokuserad. En tjej får flytta till ett annat bord för att hon snackar för mycket med en kompis. En mörkhårig tjej sitter med hörlurar på sig och behåller dem på under hela lektionen. På väggarna i salen hänger verktyg.

Jag kommer in i klassrummet och sätter mig längst bak. Precis som alltid tar jag en plats en bra bit från dem andra där det är ledigt. Under lektionen hoppas jag att läraren inte ser mig. Jag hoppas särskilt att hon inte säger den där meningen. Men det går inte att undvika. "Ni får själva välja vem ni ska jobba med" kvittrar hon. Alla vänder sig till någon, alla har en given partner... utom jag.

Under lektionen är det högläsning av kriterierna för fysikkursen som precis ska börja. Det är svårt att höra alla som läser då eleverna aldrig är riktigt tysta. En kille tar en annan killes penna och bryter av den. Han ber läraren om en ny. Under diskussionen om det nya kursmomentet frågar en långhårig kille längst bak massa frågor resten av barnen i klassen verkar måttligt intresserade. Största delen av lärarens energi går åt att få ordning på eleverna vilket hindrar henne från att kunna lägga krut på undervisningen. Det är uppenbart ett dubbelarbete där hon dels måste fokusera på det hon ska lära ut och dels hålla kolla på eleverna.

I slutet av lektionen delas både ett gammalt matteprov och ett no-prov ut. Det blir genast massa snack om betyg.

– Jag fick en poäng från VG, åh vad irriterande, suckar en tjej.

När läraren ska avsluta lektionen står hon och väntar på att alla ska bli tysta. Det tar ett bra tag. Ringsignalstoner hörs från en mobil längst bak i klassrummet. Läraren står där framme och bara tittar på eleverna. Barnen fortsätter att pladdra. Läraren tittar på dem.

Pratet fortsätter. Hon fortsätter att titta på dem. Pratet avtar lite men hålls fortfarande igång. Hon tittar på dem. Pratet hålls fortfarande vid liv. Hon tittar intensivare på dem. Nu är det nästan tyst. Hon tittar på dem. De sista rösterna dör ut.

– Nu får ni gå, säger läraren och eleverna stormar ut i en stor flock.

Matsalen – där stora möter små

Skolans matsal befinner sig i en separat byggnad. I mitten av matsalen, där man hämtar maten, har redan en kö bildats. Överallt runt om finns beiga bord och stolar. Hit kommer både stora och små för att äta lunch.

I matkön är jag i centrum. Fyra killar i min klass ger mig i alla fall uppmärksamhet. De knuffar varandra mot mig. Målet är att få sin kamrat att nudda mig. Om de lyckas retar de han som träffade mig och säger "vad äckligt, du tog i henne".

Några elever vänder upp och ner på sina mostallrikar för att bevisa att moset sitter kvar. Det är uppenbart att de är missnöjda med sin skolmat. Förutom skolans högstadielklasser kommer även en årskurs fyra från en annan närliggande skola dit och äter. Ett gäng nior vid ett bord börjar prata med några fyror vid bordet bredvid. De pratar särskilt med en kille med brunt, halvlångt hår.

– Kolla vad han svänger med håret hela tiden. Han måste vara gay, säger en ljushårig tjej och ler skämtsamt.

De andra niorna hänger på och frågar den brunhåriga killen om han är gay. Han svarar att han inte är det. Niorna frågar vad han och hans kompis heter. Han svarar med ett annorlunda namn som niorna inte tror är hans riktiga namn. De påpekar gång på gång att han svänger med sitt hår. Den lilla killen verkar bli lite generad när de härmar honom. Runt om i matsalen är det elever. Doften av mat och ljudet av sorlande röster slår emot en direkt. Några killar vid ett bord längre bort verkar ha haft matkrig och tvingas torka upp efter sig.

– Killarna slåss mest och tjejerna tisslar och tasslar. Sexorna är värst, säger kocken när han kommenterar elever och mobbning.

Eleverna har precis kommit tillbaka efter lunchen och i korridoren på andra våningen pågår aktivitet igen. Några killar i nian ger sin version av vad ett korridorskrig kan innebära. Det börjar med en pappersboll som rullas ihop och slängs på en annan nia, sen är fajten igång. Alla i killgänget blir pepprade och alla pepprar. Med glimten i ögat och busiga leenden sular de lekfulla pojkarna ytterligare några bollar mot varandra. Plötsligt kommer en blöt pappersboll farande från ingenstans. Den landar på en väska som en mellanblond, korthårig kille har under armen. Killen märker direkt vad som hänt och vänder sig om med skarp blick.

– Vem var det? frågar killen och ser sig hungrigt omkring.

Han ser snart förövaren som med full fart springer mot motsatt riktning.

– Ååååh Kalle, din lilla fitta! utbrister killen som fått pappret på sig och kutar efter kamraten.

Antimobbningsgruppen tar hand om mobbningen

På skolan finns en antimobbningsgrupp som består av åtta lärare, en skolsköterska och en kurator. Varje årskurs har två lärare i gruppen. Det är till antimobbningsgruppen som varje uppmärksammat mobbningsfall kommer.

– När ett mobbningsfall uppstår är det första vi gör att prata med den utsatta och den som mobbar. Vi lärare får inte ta ett case som handlar om elever i vår egen årskurs. Det andra vi gör är att meddela föräldrarna om vad som pågår. Sedan stämmer vi av med de inblandade en vecka senare och hoppas att det är bättre då. Är det inte bättre gör vi samma sak om igen. Vi dokumenterar också allt som händer och ber de inblandade skriva upp händelser. Det är viktigt, säger en lärare som ingår i antimobbningsgruppen.

Jag visste att även min skola hade en antimobbningsgrupp. Det tog emot men jag var tvungen att göra något. När jag berättade för min lärare om mobbningen såg hon ut som om jag hade pratat om rosa elefanter. Att öppna sig var svårt men antimobbningsgruppen fick stopp på de fyra killarna i klassen. Men det var långt fler

än fyra elever som mobbade mig, för många för att jag skulle se någon idé i att nämna dem.

– Vi måste direkt markera för den utsatte och den som mobbar att det inte är tillåtet och att det inte få fortsätta. Skolor kan jobba mer eller mindre effektivt mot mobbning men man kan aldrig komma ifrån den helt, menar skolans rektor.

När jag går runt i skolan och tittar på alla elever växer en fråga inom mig. Vem av dessa kan just nu vara i den situationen jag var i när jag gick i högstadiet. Är det tjejen därborta i den röda tröja? Kanske är det den lilla killen med vita gympaskor? Eller kanske är det den smala, brunhåriga flickan som sitter i soffan därborta?

Observera: Alla namn som används i artikeln är fingerade!

Arbetsrapport

Ämnesval:

Jag valde att göra ett c-projekt om mobbning i skolan, med vinkel på mobbarna. Anledningen till att jag har valt detta ämne är dels för att jag vill uppmärksamma mobbningens oroväckande utbredning och dels för att jag har ett stort intresse för psykologi. Hur och varför en människa agerar som den gör i olika situationer har jag alltid tyckt varit spännande. Då jag själv varit mobbad var jag också därför nyfiken på hur en mobbare tänker.

Syfte och publicering:

Mitt syfte med arbetet är att ge en djupare bild av mobbningen ur en annan synvinkel än vad vi är vana vid att se i pressen. Med mitt arbete ville jag försöka besvara frågor som;

Varför blir vissa personer mobbare? Vilka/vad påverkar mobbarens agerande?

Hur ska vi kunna förbättra miljön i våra skolor?

Tidningar som jag skulle kunna publicera min artikelserie i är till exempel Aktiva Skolföräldrar, Barn, Våra Tonåringar, samt som serie i en vanlig dagspress som till exempel Dagens Nyheter.

Research:

Jag har letat efter fakta om mobbning via organisationer som Friends och Bris.

Hemsidor på nätet är det som jag använt mig av mest. Jag sökte på stadsbibliotekets hemsida efter böcker om mobbning och hittade slutligen psykologen Zelma Fors bok som var jättebra. Den handlade om relationen mellan barn och relationen mellan barn och vuxna. Jag har även letat på regeringens och riksdagens hemsidor efter eventuella lagförslag eller andra åtgärder kring mobbning.

Vinkling, form och gestaltning:

Mina artiklar utgår från mobbarens perspektiv. Den vinklingen jag gör är tänkt att vända det drev av offervinklingar som finns i medieflödet idag. Jag vill göra något som ingen annan nästan gör, nämligen spegla mobbaren. Samtidigt går jag djupare in i skolans miljö via reportaget. Allt för många artiklar om mobbning smeker problemet lätt på ytan och drar upp schabloner om hur det ser ut i skolan idag. Jag besöker en skola en längre tid och låter de målande bilderna tala för sig själva.

Formen jag använder är till största delen berättande där intervjupersonerna och de andra som finns i texten talar för sig själva. I reportaget har jag tagit med mitt reporter-jag och lagt in några stycken med egen erfarenhet. Faktaartikeln är den artikeln där informationen är det tyngre och inte citaten. Där finns inget direkt personmöte utan mest ren fakta och statistik.

Gestaltningen i arbetet är till största delen tillämpad i reportaget. Där får skolmiljön eget spelrum för att berätta hur allt är. Jag har försökt att mest jobba med “show dont tell”-filosofin och skriver inte läsaren på näsan att “här i korridoren sägs det fula ord” utan beskriver istället vad som händer. Personporträttet har också gestaltning i och med att jag skriver hur Emanuel agerar när han svarar på frågorna och liknande. Faktaartikeln innehåller ingen målade gestaltning alls.

Etik:

Det jag har jobbat mest med i mitt arbete när det gäller etik är anonymitet. Skolan jag besökte för att kunna göra mitt reportage bad om anonymitet och därför blev jag tvungen att undanhålla identiteten på alla som jag intervjuade där. Det största problemet som uppkom var vad jag skulle kalla personerna utan att skriva “en tjej” och “en kille” hela tiden. Samtidigt kände jag att det blev svårt med de gestaltande bilderna eftersom jag inte kunde vara för detaljerad i beskrivningarna där heller. Särkilt inte när jag skrev om någon som tydligt stack ut från de andra eleverna. Eftersom mobbning är ett så känsligt ämne så blev övervägandet om anonymitet extra självklart och viktigt. En annan sak som jag kom att tänka på var vikten av att inte basunera ut att jag skrev om mobbning. Om eleverna frågade vem jag var så var jag givetvis öppen och berättade vart jag kom ifrån och att jag skrev om skolan. Men jag berättade inte vilket ämne det handlade om förrän de sista dagarna när jag gjorde intervjuerna. Hade jag sagt det direkt hade jag förmodligen gått miste om mycket av den vanliga jargongen i skolan då eleverna antagligen hade agerat mer sansat än vanligtvis i min närvaro.

Citatkontroll:

Jag mailade citat för citatkoll till Emanuel Sidea, Zelma Fors och Britta Berg. Till Emanuel Sidea skickade jag hela personporträttet eftersom artikeln bara handlade om honom och behövde kontrolleras både för eventuella fel på fakta och citat. Eftersom mitt reportage är anonymt har jag inte haft möjlighet att kontrollera alla citat från

personerna på skolan jag besökte. Men jag skickade i alla fall texten till skolans rektor för en mindre kontroll i alla fall.

Källförteckning:

Intervjuer:

Berg, Britta (tidigare träff i mars och uppdaterade svar via mail i maj)

Fors, Zelma (mail i maj)

Sidea, Emanuel, träff 070411

Fem ur skolpersonalen (inklusive rektor) och fem elever på en högstadieskola sista veckan i april och första veckan i maj.

Internet:

www.bo.se (Fakta & Statistik, Upp till 18, 2004), 070511

www.bris.se, (Om Bris) 070511

www.friends.se, (Om mobbning, vad säger lagen, vanliga frågor) 070511

www.ne.se (sökord: Mobbning), 070511

www.regeringen.se, (Publikationer: Faktablad U06.005) 070511

www.riksdagen.se, (betänkande 2005/06:UbU4, proposition 2006/07:69) 070511

www.skolverket.se (Skolverkets attitydundersökning 2004), 070511

Litteratur:

Fors, Zelma, "*Makt, maktlöshet, mobbning*", 1995, Liber Utbildning

Häggkvist, Birgit "*Försöksrättan*", 2001, Bonniers Förlag